

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericescă-politică.

Insertiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii»

in
Blaș.

Anul V.

Blaș 7 Decembre 1895.

Numărul 49.

Luptă în municipiul.

Lupta în municipiul s'a inaugurat.

Alegerile comitatense sevârșite în deosebitele municipii, la cari Români, în urma unei activități mai intensive ca în trecut, au raportat unele succese îmbucurătoare, nu au fost alta, decât o împlinire a datorințelor cetățenesci din partea cetățenilor români, datorințe, a căror neglijare nu era iertată, ăr împlinirea era impusă prin miș și miș de cuvinte.

Împlinirea datorințelor cetățenesci înse nu e o virtute în ochii acelora, cari împreună cu crișmele au luat monopol și preste drepturile și datorințele cetățenesci.

Ei, cari sunt conșcii, că au suflul pătât, se arată supărați, dacă nu ved pe Români în viața publică, și când Români își cer locul în viața publică, atunci tot ei sunt, cei ce se supără și cei ce strigă ca din gura șerpelui, că Români umblă, să turbure pacea și bunăînțelegere dintre cetățeni.

E limpede, că o astfel de purtare numai luptă pôte să provoce.

Într'adevăr să luăm numai comitatul Albei inferioare. Sîntem din 200.000 de locuitori cam 180.000 Români. Membrii congregațiunii sunt 380 de inși. Dintre aceștia Români abia erau 40 de inși. Acum la ultimele alegeri și Români s'au mișcat puțin, dar nu cum ar fi trebuit. Și rezultatul a fost, că membrii

români ai congregației dela 40 s'au urcat la 84, va să dîcă abia la *cincia* parte din totalitatea membrilor congregației.

Și ce să veđi? Monopoliștii dela Aiud, în loc să-și păstreze sângele rece și să se mulțămescă cu 4 din 5 părți, cu tôte că nici a *cincia* parte dintre membri nu li-s'ar căde, dacă dreptate ar fi, se apucă, și sub pretexte ridicule și nedemne de ómeni, cari țin a fi so-cotiți de serioși și obiectivi, nimicesc alegerile din cercurile acele, unde candidații români au triumfat.

Astfel la Blaș nimicesc alegerea sub cuvînt, că actul alegerii s'a întrerupt la timpul prânzului și s'a început scrutiniul deja la 3 óre după prânz, deși terminarea alegerii legea o pune pe 4 óre. Și nu-și aduc aminte domnii verificători, că tot astfel s'a purces și la alegerile din anii trecuți, când nu s'a aflat de bine nimicirea alegerii, pentru că, veđi Dómnice, atunci candidații aleși au fost după placul Domniilor Sale.

La Vingard se nimicesc alegerea pentru cuvînt, că pe timpul prânzului s'a întrerupt actul alegerii, și fiind că ziua alegerii n'a fost publicată de ajuns. Și bine să se însemne, presidentul alegerii din Vingard a fost însu-și protopretorul cercului, ăr cei ce au afirmat, că nu s'a publicat de ajuns ziua alegerii, au fost tocmai unii locuitori din Vingard, adecă preșenți la alegere.

Întrebăm: Ce va să dîcă procedura acésta? Va să fie o provocare a Românilor?

Ei bine: și noi așa o privim. Nimicirea alegerilor nu este alta decât o provocare a noastră la luptă în comitat.

Primim lupta. Însă-și legea ne impune, să luăm parte în viața comitatensă. Pe acest teren legal nimic nu ne pôte împedeca, nici înfrica.

S'au nimicit alegerile? Se vor face alegeri noue. Și vom lua parte și la acele. Și dacă puțin am fost la ultimele alegeri, provocarea făcută prin nimicirea alegerilor la mai mare insistință și la mai mare zel ne va îndemna.

Scim, că și presiunile, și momirile, și corupțiunile, ce vom avé a le întimpina, mai mari vor fi.

Dar împotriva lor din a noastră parte mai mare opoziție li-se va face.

Alegerile trecute au fost rezultatul unei mișcări spontane, ăr nici decît a unei lucrări subterane, după cum viséză domnii dela „Közérdek”.

Alegerile viitoare vor fi rezultatul și manifestarea unei lucrări organice și bine chibzuite.

Și rezultatul va fi acela-și: Români încă vor să aibă măcar atâta parte din viața comitatensă, câtă li-se cade chiar și pe basa legilor esistente.

Feuilleton.

Semnele morții și înmormîntările înainte de vremea cuviinciosă.

(Fine.)

Să urmărim studiul nostru asupra semnelor morții.

Nesimțirea e de sigur, la ceea ce nu încape îndoelă, absolută după încetarea din viață; dar acésta nu e singura împrejurare, unde ea se manifestă. Sînt persoane, cari trăind sînt atinse de anestezie: sînt isterice, cari nu simt nici pișcături, nici înțepături, nici arđături. La 1864 academia de științe dete marele premiú doctorului Josat pentru învențiunea unor clește cu ghiaré destinate a pișca pítele persoanei, asupra morții cărora putea să fie óre care îndoelă. Dar doctorul Briquet constată, că óre cari isterice prea vioi, ce le avea în serviciul său de la Charité, sub acțiunea cleștelor cu ghiaré de Josat nu dádeau nici un semn deosebit de mórte.

Și ochiul, acésta luminează a figurii, în care viața pare îndesată într'un chip cu totul

particular, nu va furnisa ei prin câteva schimbări însemnate în aspectul său semnul patognomic atît de dorit?

S'a băgat de samă cu drept, că tensiunea ¹⁾ acestui organ diminuează, îndată ce mórtea s'a împlinit, ca urmare a încetării circulațiunii în interiorul lui. E de sigur asemenea în cea mai mare parte din casuri, dar acest rezultat nu e sigur; astfel în mórtea prin înecare se face o absorpțiune de apă prin ochiul așa. În cât adese el devine mai închis de cât în starea normală. Modificarea în dimensiunile pupilei nu e mai mult caracteristică.

Să trecem la un alt semn. Înainte de asta cu vre-o trei decii de ani un doctor luă aminte, că pe când se introducea în urechea sa degetul unei persoane vie, se simțiau două sgomote, două feluri de mici vijituri, datorite acțiunii mușchilor acestui deget, și dacă esperința e repetată cu degetul unui cadavru, aceste sgomote nu se aud.

Înse urechea noastră este unul din organele, ce ne espun cel mai mult la eróre, și a se lua după impresia provocată prin un

¹⁾ Termin de patologie: Starea părților, ce nu mai au suplesa lor naturală. Nota traducătorului.

astfel de procedeu, acésta ar fi a se espune în mod benevol a face fals drum. Fie careșcie în adevăr, că un corp óre care introdus în ureche produce acolo un fel de vijitură, ce e lesne de a se confunda cu sgomotul muscular. Și apoi adangem, că óre căror medicii nu le-ar fi tocmai pe gust de a-și introduce în canalul auditiv indexul clientului său *post mortem*. Așa dar procedeul *dinamoscopiei* pare că și-a făcut timpul său.

A înfîge un lung și fin ac până în părțile inimii individului, ce se supune decedat, pentru a constata oscilațiunile, ce ar lipsi să se producă la vârful exterior, dacă inima s'ar contrage, pare a fi o metodă nesigură și care de altă parte nu ar fi fără să înfrînă óre cari opoziții din partea familiilor.

Luarea probatoré a sîngelui, în care se puneau mai adese uádejde de scăpare, nu trebuie să iuspire o încredere absolută. Fără îndoelă o luare de sînge practică cîteva momente după mórte nu dá sînge; dar dacă se negligă a se aședa o legătură tare pe mica rană făcută cu lanțeta, sub presiunea gazurilor, ce se desvóltă îndată în interiorul corpului, sîngele e gonit cătră exterior, și o curgere îndestulitoré pôte să aibă loc și prin acésta să provoce sperări false.

Sermanul Agliardi. — Sciut e, că Scaunul Apostolic nici decum n'a putut fi înduplecat, să desapröbe mişcarea social-creştină din Austria. De aceea s'a făcut cătran presa liberală şi a început, să-şi verse veninul asupra nunţiului din Viena. N'a trecut de atunci nici o zi, în care să nu i-se pună în prospect revocarea. Inse nici chiar acţiunea cabinetului Bánffy, a aliatului liberalilor din Viena, n'a putut să clatine poziţia monsignorelui Agliardi.

Acum au făcut liberalii o descoperire de tot senzaţională: Agliardi e centrul mişcărilor antisemite din Viena. Destăinuirea acesta au făcut-o liberalii în jurnalul „Nation“ din Berlin. Destăinuirea acesta cuprinde foarte multe de odată: În nunţiatura din Viena se concentrează toate firele mişcărilor aceluia, de acolo se împărtesc ordrele şi rozele. De acolo au primit mănăstirile porunca de a contribui bani pentru a face alegerile din Viena şi pentru a face pe Lueger primar. În luptele din Ungaria tot nunţiatura e centrul agitărilor şi intrigilor. Acolo s'a făcut planul de a întemeia partidul popular. De acolo a purces şi ideea de a mobiliza pe Români şi pe Croaţi împotriva statului unguresc. În urma afacerii Bánffy-Agliardi a căzut Kálnoky, dar Agliardi a rămas în Viena, deşi o gură oficială i-a dat, să pricépă, că ar face bine, să-şi ştergă de pe picioare pulberea din Viena şi să-şi îndrepte paşii într'airia. De atunci Agliardi, respins fiind din Ungaria, s'a aruncat cu patimă îndoită asupra afacerilor celor austriace. El a zădărnicit în Roma misiunea cardinalului conte Schönborn îndreptată împotriva antisemitismului demagogic din Viena. El a fost spiritus rector atât în ultima luptă electorală din Viena cât şi în acţiunea dezvoltată pentru esoperarea întăririi lui Lueger. Adevărat că nunţiul de când cu nenorocirea din Ungaria s'a făcut mai precaut: el nu agitază fusu-şi, ci prin agenţi şi agente. Adjuvantul preotesc al lui e vicariul apostolic castrens Belopotoczky, ér cel lumesc contele Sylva-Tarouca, un nepot al fostului ministru Kálnoky. Prin acest adjuvant al său susţine

nunţiul cu o cale şi contactul său cu aristocraţia feudală.

Multe sînt păcatele acestea ale monsignorelui Agliardi, şi nu e deci mirare, dacă liberalii din Austria şi din Ungaria abia mai pot aştepta împlinirea dorinţei sale de a-l vedé odată pedepsit cu aceea, că Sfinţia Sa îi înalţă la demnitatea de cardinal. Dar lucru şod, în Roma ómenii par a nu avé nici e considerare faţă cu dorinţele acestea pie ale liberalilor, ci din contră lasă pe monsignorele Agliardi să-şi continue în Viena păcatele împotriva liberalilor.

Magiarisarea numelor de persoane în Ungaria. — Ministrul ung. de interne a ordonat deunăzi, că „cu considerare la aceea, că în sensul §-lui 20 al art. de lege XXXIII din 1895 matriculele de stat se pörta în limba statului, trebuie să se inducă şi numele de persoană (utónév) în limba statului“. Spre acest scop ministrul a străpus vicecomiţilor spre espediare ulterioară repede şi spre aplicare un catalog de nume folosite de magiari şi de traduceri unguresci coréspondătoare ale numelor acestora. Traducerea acesta a stabilit-o academia de sciinţe din Budapesta.

Împotriva acestei dispoziţii a publicat de unăzi lingvistul renumit Hugo Schuchardt dela universitatea din Graz o broşură cu inscripţia: „Sind unsere Personennamen übersetzbar?“ Despre Schuchardt observăm înainte de toate, că el e membru al academiei de sciinţe din Budapesta.

Schuchardt pornesce din faptul neresturnabil, că numele unui om e bunul lui personal, pe care niménuia nu-i este tertat a i-l răpi. „Pe când numele în adevér sunt tot asemenea criteriul ca şi figurile, literale, numerii, cu cari provedem obiecte de tot felul fără de referire la calitatea lor, pe atunci ele (numele) totuşi mai sînt şi altceva; căci altcum nu am compătimi pe robul criminal, pentru că nu mai are nume, ci e numai un număr. Asta însămnă, că ele nu au valóre de concept, dar au valóre de sentiment.“ Asta se vede şi de acolo, că totde-

una şi pretutindenea s'a nutrit dorinţa de a reîmprospeta în numele pruncilor memoria bărbaţilor celor mari ai unui popor şi a scumpilor din un cerc mai îngust. Şi în Ungaria un bărbat să nu pótă da fetei sale numele mamei ei, şi ei să nu-i fie tertat a-l purta din cauza, că la Magiari îi „corésponde“ alt nume? „Förte despreţuitori ad fost totdeauna Francezii faţă cu numele barbare; dar cercând pe nimerite într'o carte, — e „Annuaire des Institut de France“, — găsesc într'însa pe Germanii numiţi apröpe totdeauna cu numele lor german Johann, Franz, Heinrich, Friedrich.“

După părerea întemeiată a lui Schuchardt interesul statului ungar nu se atinge de loc prin aceea, că civil nemagiari ai statului pörta nume nemagiare de persoane. Interesul acela se periclitéză cel mult prin aceea, că li-se impun cu de-a sila nume magiare, căci măsura acesta a provocat între ei o amărăciune, căreia nici un străin imparţial nu va puté să-i denege îndreptăţirea. „Dacă eu şi cred, că dispoziţia acesta trebuie să se simţescă ca o nedreptate, prin acesta totuşi nu dic nici decum, că ea e şi intenţionată ca atare; la mijloc e sigur o concipiare greşită cu privire la limba statului. Cu toate acestea e totuşi băteoriu la ochi, cât de des se fac atari greşeli la Magiari, şi anume tot în aceea-şi direcţie: nici odată spre a restringe sfera de putere a limbii statului, şi totdeauna numai spre a o lărgi.“

Cu ironie förte nimerită face savantul profesor următorea propunere: „Să se pună înainte nemagiarii o listă a tuturor numelor magiare; din acestea el să aléga pe sama pruncului său pe acela, care-i displace mai puţin, şi punctum. Prin acesta s'ar zădărnici cu o cale şi planul acela drăcos, care l-au născocit Saşii şi Românii, că dau pruncilor săi nume de acelea, cari „nu pot să se traducă“, ori mai bine dis cari încă nu sînt „traduse“, germănesci p. es., pe cum sînt Bertha, Kriemhilde, Irmgard.“ Tot în acela-şi sens scrie Schuchardt şi mai departe asigurând cu o cale pe Magiari, că el le

Legătura degetului, ce învineşce, dacă individul nu e mort, ce nu schimbă colórea în cazul contrar, e în mod simplu indicul, că circulaţiunea se face încă ori e suprimată. Căci noi am vedut deja, că circulaţiunea pöte să fie suspendată destul de mult timp, fără ca pentru aceea mörtea să fie reală.

Petele, ce înmărmuresc pelea în regiunile costişe, procură în mod sigur un bun semn al mörţii, dar când acesta e consecinţa heurovagiiei, aceste sugilaţiuni, cum se numesc, sînt puţin aparente, chiar şi dacă ele se arată.

După mörte corpul se roşesce, e adevérat, dar ce de variaţiuni, conform bólei, în urma căreia individul a perit, şi condiţiunilor, în cari decedatul se găsesce aşedat!

Se întimplă câte odată, în ore cari bóle infecţioase, ca în holeră, variolă, că temperatura corpului cresce cu 2, 3, 4 grade, sub acţiunea evidentă de fenomene fisico-chimice, ce se operéză în organism în calea de desorganisaţiune.

În popor s'a nădejduit scăparea mai adese dela proba arsurii în speranţă, că dacă individul nu e decât în leşin, durerea îl va rechema la simţire. De ordinar se face operaţiunea la picioare prin ajutorul unui fer de căleat dus la o mare temperatură. Etă în realitate, ceea ce se pöte constata în mod sciintific în acest cas: Arsura produsă pe pelea omului viu prin un corp prea cald de-

termină formaţiunea unui clopot cu plectene, ce se umple de serosităţi şi care se încunjură de un cerc roşu. Pe cadavru plectena înă se forméză, dar nu serositătea şi cercul. Acesta se înţelege, pentru că aceste două fenomene depind dela o acţiune de viaţă, care face, ca individul să mai trăiescă încă un óre care timp la arsură, pentru ca ele să se producă. Şi în adevér, persoane, cari cad mörte clipelnic, sub acţiunea de mari arsurii nu presentă mai mult acest semn caracteristic.

Întepenela, ce urméză după mörte după un timp variabil, în general trei sau patru óre, e una din mărturiile cele mai probătore a încetării vieţii. E preste măsură rar, că ea lipsesce, pare că acesta se întimplă totuşi câte odată, ceea ce îi ridică, se înţelege, o parte din importanţa ei. Întepenela cadaverică e un fapt de cunoştiinţă aşa de populară, cât asasinii s'au profitat de ea pentru a induce în eróre justiţia. Punéud în mână încă caldă a victimii sale pumnalul ori revolverul, ce a servit la facerea crimei, ţinéud samă, că mâna închidéudu-se pe armă în momentul, când se va produce întepenela cadaverică, va puté face, să se credă, că s'a sevărşit un suicidiu. Şi de fapt mâna se găsesce atunci încelegată cu o astfel de forţă, cât abia cu osteneală pöte să i-se scótă instrumentul cuprins.

Întepenela începe câte odată chiar în-

ainte de decedare, adese ea coincide cu lovitura fatală, ce determină mörtea. Astfel între alte fapte bine cunoscute e următorul: În timpul războiului din 1870 se găsi un tiner soldat, care şedea nemişcat pe marginea unui riş şi ducea la gură bidonul său pentru a-şi potoli setea. Dar nenorocitul i-se luase capul întreg cu escepţiunea fălcii inferioare. Chiar în momentul, când bea, o ghiulea de tun lovindu-l la grumazi îi luase capul, nemişcându-i trupul din situaţiunea, în care se găsia în acea clipă. Aceste fapte se produc mai cu osebite, când mörtea e determinată printr'o rănire a părţii superioare din médua dela osul spinării.

În fine un semn, ce nu ar mai lăsa nici o îndoelă, e acela, ce e procurat prin începutul putrifacţiunii sau a descompunerii corpului, a cărui materie, nu de mult organică sub acţiunea vieţii, se descompune în elementele sale chimice pentru a se întorce în lumea minerală şi a-i înapoia principiile, ce ea i-a împrumutat, fie în mod direct, fie mai cu samă prin intermediarul plantelor, ce au servit la hrana lui, pe cari ele înseşi le-au tras din lumea anorganică; misterioasă circulaţiune, în timp, când elemente întră totdeauna în combinaţiuni nouă, se modifică la aparentă, dar nu se distrug nici odată.

Pe când se produse, sînt câţi-va ani de atunci, acel teribil incendiu al Operei comice, câte-va persoane refugiate într'un

este amic sincer, și rugându-i, să nu-l lea în nume de rău acest act de sinceritate.

„Românii în acțiune.” Tribuna din 3 a c. sub titlul „Alegerile în congregațiuni” publică următoarele:

„În fața alegerilor, ce se vor face în congregațiuni, este de dorit, ca Românii să lea și dinșii poziție. Chiar și acolo, unde membrii congregaționali români sînt într-o disparență minoritate, pentru a accentua drepturile, ce avem în comitate, Românii toți să dea voturile pentru un Român, a cărui candidare să o hotărască în comună înțelegere.

„În decursul discuțiilor din congregațiune să vorbescă pretutindena românește, și unde fac a cincina parte din totalitatea membrilor, să cêră și limba protocolară românească.

„Mai pe sus de toate înse e de dorit, să se constituie în club comitatens: toți membrii români să aleagă un biuro central, cu președinte, vicepreședinte și doi secretari. De-a-semenea să se constituie club în fiecare cerc electoral și să hotărască asupra relațiilor, ce trebuie să se lege între clubul central cu cele provinciale pe de-o parte, pe cum și a legăturii, ce trebuie să se facă între toate cluburile centrale comitatense românești. Numai așa în chestii mari se pôte procede la o luptă uniformă, energetică și cu speranțe de succes.”

Acest apel reproducându-l „M. Allam” în numărul din 5 a c. sub titlul „Românii în acțiune” îi face următorul comentariu:

„Noi la acesta numai atâta dicem, că art. de lege 44 din 1868 asigură necondiționat Românilor acest drept. Pentru ce nu l-au deprins și până acum? Sau dacă au enunțat pasivitatea, pentru ce nu au ținut-o? A apêra drepturi neglese prin pasivitate tradată nu a fost politică corectă, pentru că în faptă în numele comitatelor române numai fiii lui Israil și liberalii au votat nefericitele de legi nouă. Numai aproba se pôte așa dară, dacă Românii pentru recăștigarea drepturilor neglese stau pe basa mult criticatei legi de naționalități. Mai bine târșii

decât nici odată. Ori înving ori nu, lupta trebuie începută. Dacă înving, ne înținem pe base legale, și celelalte sînt treaba prudenței și a iubirii de patrie. Dacă nu înving, aceea sigur va fi rezultatul volniciei guvernului, și cel puțin și noi și ei vom avé cu o dovadă mai mult spre a proba, că pentru guvern întrégă constituția și toate libertățile sînt Hecuba. . . .”

Revistă bisericească.

Din Patrie.

În ministeriul de culte și instrucțiunea publică se desvôltă o activitate febrilă pentru regularea congruei preoțimii catolice, — așa scrie „Hazánk”. Ministrul Wlassics la desbaterea bugetului cultelor va face enunțări meritorie despre stadiul cestiunii și despre conscrierea venitelor preoțesci și beneficale. Dorința clerului apêsat de miserie este, ca această cestiune cât mai curând să-și primescă o rezolvire multămitore.

Roma.

Sfinția Sa a ținut în 29 Nov. consistorul anunțat ținend o alocuțiune cu privire la cestiunea arménă și la reunirea Coptilor. Despre cestiunea arménă s'a exprimat Papa în modul următor: „Întrégă Europa își îndreptă privirea spre Orientul învecinat, a cărui situațiune au turburat-o evenimente regretabile și conflicte interne. Este trist și infiorător aspectul, să vedem cetăți și sate stropite cu sânge și nimicite cu fer și cu foc. Până ce capii statelor într'un mod foarte laudabil și în armonie au dat sfatul, ca să înceteze vêrsarea de sânge și să se restabilească pacea, Noi, întru cât ne sta în putere, nimic nu am omis, ca să apêrăm acea cauză atât de nobilă, pe cât este ea de laudabilă. Dela începutul ultimelor evenimente bucuros Ne-am întrepus în interesul poporului armean, întru cât reflectând la auctoritatea domni-

torului lor, le-am recomandat bunăînțelegere, blândetă și echitate. Aceste sfaturî, se vede, că le-au primit cu plăcere. Intențiunea Nôstră este a continua opera începută, căci nu avem dorință mai ferbinte, decât să vedem garantată siguritatea persónei și averii în acea mare împêrație. De o cam dată am hotărît, să trimitem ajutoriiu Armenilor, cari au suferit mai mult și au mai mare lipsă de spriginire.”

În consistoriul acesta Sfinția Sa a creat cardinali ai bisericii romane pe următorii prelați: 1. Mnsgru Adolf Ludovic Albert *Perraud*, născut în 1828, un distins scriitor francez, membru al societății Oratorianilor. Papa Piú IX în 1874 l-a numit episcop de Autun, érá Leo XIII pentru curajul, cu care a apêrat drepturile bisericii, încă înainte de acesta cu 3 ani l-a creat cardinal, dar denegând guvernul francez încuviințarea, a fost rezervat în petto. 2. Silvestru *Sembratowicz*, născut în 1836 în Galiția, la 1879 a fost numit episcop-coadiutor lângă unchiul său Iosif Sembratowicz arhiepiscopul gr. cat. de Lemberg și după retragerea acestuia a succedat în scaunul arhiepiscopesc. Și-a câștigat încrederea Papei și a domnitoriului său prin zelul, cu care a împedat defectionarea Rutenilor dela s. Unire. 3. Francisc *Satolli*, născut în 1839, teolog distins și în urmă delegat apostolic în Statele unite din America nordică. 4. Antoniu M. *Cascajares y Azara*, născut în 1834 în Spania, arhiepiscop de Valladolid; în tinerețe a fost căpitan de artilerie, apoi s'a dedicat statului preoțesc. 5. Ioan M. *Gotti*, născut în 1834, fiul unui lucrător din portul Genua, a funcționat ca consultor teologic în conciliul Vatican, în 1892 a fost trimis ca internunțiu în Brasilia. 6. Ioan Petru *Boyer*, născut în 1829, arhiepiscop de Bourges în Franța. 7. Salvator *Casonnas y Pages*, născut în 1834, episcop de Urgel în Spania. 8. Ioan *Haller*, născut în 1825, arhiepiscop de Salzburg. 9. Achille *Manara*, născut în 1829, episcop de Ancona în Italia.

Franța.

Deputatul socialist Walter a propus în cameră, să se ștergă din bugetul statului suma destinată pentru culte, ca astfel să se valideze deplina libertate religioasă în sensul, că ministrii bisericii să fie despoiați și de mica sumă, ce o capetă din vistieria statului, care pe nedreptul a pus mâna pe averea bisericii. Ministrul de instrucțiune a declarat, că organismul bisericii se basază pe tractate (concordatul), cari nu se pot schimba de present, deci e în contra propunerii lui Walter.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea specială a pozițiilor mici din buget adeseori dá ansă, să se sulezeze din partea opoziției cestiuni de foarte mare importanță, cum e revisuirea legii electorale, incompatibilitatea poziției deputaților cu întreprinderi dela stat și altele.

strimt spaț creșură a puté să evite flăcările, ce se înalță din toate părțile. Ele nu au fost atinse în adevăr, dar accidul de cărbune, care se degaja din nemărginitul jeratic, cuprinsese micul local, și toți muriră îndată otrăviți de acest gaz. Printre aceste nefericite victime se găsiră două tinere, ale căror figuri rămăseseră așa rumene, și buzele așa roșii, cât familiile nu voiră să credă, că ele sînt mórte. Oxidul de cărbune are adevă în virtutea acțiunii sale asupra globulelor sângelui proprietatea de a conserva pelii colorațiunea ei normală. Și acesta nu fu, decât până ce putrifacțiunea cuprinsese aceste tinere corpuri, când apoi nenorociții părinți fură convinși de gróznica realitate.

Astădi deci medicul, fiziologul e încă în căutarea acestui semu sigur, despre care nu se pôte îndoi cineva, și care, în ori ce cas ar fi, permite, să se recunoscă momentul precis, când omul a încetat de a viețui, almintrea dis limitea de separațiune absolută a morții și vieții. Dar să nu esagerăm nimic. Nu trebuie să concludem din toate acestea, că nu o să fie nici odată sigur, că mórtea a venit. E foarte rar cazul, când mai există îndoelă, și nu e decât puțină în cazul de mórte fără veste. Deși nu există adevă un semu unic, sigur, infalibil, se oferesce totuși un total de caractere, din cari deși nu e sigur fiesce care, dar toate laolaltă produc încredințarea, că mórtea a sosit.

Cu mórtea stă lucrul ca și cu anumite bóle, la subiectul cărora medicul nu se va înșeia avend înaintea ochilor o colecțiune întrégă de simptome, pe când ar fi mult împedat, dacă ar trebui să spună, care din ele e singura caracteristică a bólei.

Din acest repede studiu rezultă în resumat, că omul artei și cu mai mult drept profanul pôte să se găsescă câte odată în imposibilitatea de a declara momentul precis al morții. Anumite părți ale corpului par a viețui încă, pe când altele sînt în mod hotărît mórte. Nu pare ca să fie în corpul omenesc o modifiacțiune totală îndestul de bruscă, o schimbare îndestul radicală, pentru ca să se pótă totdeauna dice fără a mai sta la nici o îndoelă: acesta e o ființă vie, acesta nu mai e decât un cadavru.

Etă aceea, ce prin gura unuia din reprezentanții săi cei mai autorizați sciința ne învață la óra actuală.

Pôte în presența acestor nesiguranțe preoțul se va simți încurajat, să esercite ministerul său sfinț, chiar atunci, când după totă aparința nu au mai mult a face decât cu o ființă fără suflare.

Dr. P. Maisonneuve.

Tradusă de

George Petrovici

locotenente în armata română.

În ședința din 28 Nov. Pólonyi protestează în contra abuzurilor dela alegeri și a falsificării listelor electorale pretinzând pedepsirea rigorosă a delincvenților; urgitează revisuirea legii electorale și prezintă un proiect de rezoluție, ca pe cât se poate mai curând să se prezenteze un proiect de lege, prin care să se propună introducerea sufragiului universal, căci dacă toți cetățenii poartă sarcinile publice, e just, să aibă toți și drepturi; votisarea să fie secretă și să se facă în fiecare comună. Propunerea lui Pólonyi a fost spriginită de mai mulți oratori opoziționali, partidul numit liberal înse și presa lui combat această instituție liberală sub pretext, că prin ea ar câștiga putere numai ultramontanii și naționalitățile, érá Magiarii și-ar perde supremația. Ceea ce nu spun liberalii, e, că prin revisuirea legii electorale în sens adevărat liberal își ved. periclitare interesele de clică.

Holló prezintă un proiect de rezoluție pentru aducerea unei legi rigoroase de incompatibilitate.

Gulner spriginesce votisarea secretă la alegeri. Se plânge, că cei interesați nu pot ajunge la cunoșcerea listei electorale, și întreabă, că ore scie-o această ministrul de interne? Ministrul Perczel ȳice, că nu i-s'a tânguit nimeni. Thaly vre, să citeze casuri. Br. Andreánszky strigă, că înzădar se citează, deoarece Perczel le negă. Acesta infuriat apostrofă pe Andreánszky cu termenul de „szemtelen“. Cuvintele inparlamentare ale ministrului au provocat o scenă furtunosă în cameră și un duel între Perczel și Andreánszky, în care amândoi au fost ușor răniți. Duelul e oprit prin legile țării, și totuși un ministru, care ar trebui, să fie păzitorul legilor, le calcă primind, să se dueleze, și totuși mai rămâne în fruntea țării. Acesta încă e morală liberală modernă.

În ședința de Sâmbătă Hock a sbiciuit fără îndurare corupția și degenerarea presei magiare, carea cercă scandaluri și picanterii infectând prin această și viața publică. Presa, ȳice el, a corupt-o sistemul domnirii de partid, care a cumpărat ȳiarele, pentru ca ele să-l preamărescă. Presa e mercenară, și pe cum îi crește soldul, așa-î crește și obrăznicia.

Contele Pongrácz se provocă la fapte, că unele foi guvernamentale aduc raporturi false despre desbaterile din parlament.

Martii desbătându-se poziția referitoare la pensiunile organelor guvernului central, ce a fost dela 1849 până la 1867, Lakatos ȳice, că nu ține de admisibil, ca țara să dea pensiuni trădătorilor, cari s'au luptat în contra patriei, și husarilor de ai lui Bach. În acest sens vorbesce și Lukács Gyula și provocă pe ministrul președinte, să spună, ce pensiune are Axente. Ministrul sub titlul discrețiunii denegă răspunsul, érá majoritatea votăză poziția.

Ugron interpelă pe ministrul președinte, dacă este adevărat, că pe edificiul, ce se va zidi pentru dietă, are să se pună și statua împăratului Iosif II. — Báuffy cu multă naivitate a răspuns,

că nu o scie neavând la mână planul de edificare.

Hodossy propune, să se desapróbe purtarea guvernului în afacerea demonstrațiilor din Agram, de órece el nu a obținut satisfacție Ungariei. Propunerea lui Hodossy a format obiectul unei discuțiuni îndelungate și în ședința din 4 a c. ocupându-o aproape întrégă. Ministrul Bánffy a propus, să se intrerumpă desbateră budgetului, și să se voteze budgetul provisor pe trei luni, mai departe legea de asentare, legea referitoare la reformarea institutelor de credit și economii și cea despre baterea corónelor milenare. Propunerea s'a primit.

La finea ședinței deputatul Șerban a interpelat pe ministrul președinte asupra persecuțiilor inscenate de fișpani în contra naționalităților și mai ales asupra celor din comitatul Făgărașului, unde se eschid Românii dela oficiile municipale. Crede ministrul, că această procedură ne-cualificabilă va ferici patria și va mulțami poporul? Ce măsuri intenționează a lua față cu atari abnormități?

În ședința din 5 a c. după o desbatere scurtă s'a primit cu majoritate de voturi proiectul de lege despre asentare. Opoziția și-a aflat mult haz în greselile limbistice ale ministrului Fejérváry.

Austria.

Poporațiunea creștină din Viena în 28 Nov. a ținut adunări în toate cele 19 cercuri electorale ale Vienei. Aleghetorii au declarat, că purcederea guvernului în afacerea Lueger a vătămat înbirea de dreptate și sentimentul constituțional al cetățenilor, cât aceștia se ved. siliți a-și exprima indignațiunea. S'au luat două rezoluții: prin una se declară solidaritate cu consilierii comunali aleși în Septembrie, și că vor lupta până la învingere asupra liberalismului jidovesc și a influinței unguresci neindreptățite; în a doua rezoluție se accentuează datorința fiecărui creștin de a lupta pe toate terenele contra presei jidovesci, care invenineză poporul. Manifestarea impositantă a sentimentului creștin în Viena, credem, că va impune și contelui Badeni, care cu atata neprecauțiune s'a pus în servițiul jidovimii.

Germania.

Parlamentul imperial s'a deschis în 3 a c. prin discursul tronului cetit de către cancelariul imperiului. În discursul tronului se accentuează cu deosebire introducerea de reforme pe terenul economic. La acestea împing pe guvern atât agitațiunile socialiste, cât și mișcarea agrară, carea în timpul din urmă a devenit foarte vie. Vedând guvernul, că industria mică este în decădintă, va lua măsuri pentru protejarea ei și pentru împedecarea orî cărei concurențe neonestă. La bursă încă se vor face reforme însemnate. Germanii sînt practici, grijesc de interesele poporului, pe când la noi poporul dela țară și industriașii mici sînt lăsați pradă capitalismului.

În politica esternă devisa Germaniei este susținerea păcii. Ea dimpreună cu Rusia și cu Franța a lucrat cu succes la împăcarea celor două puteri mari ale

Asiei orientale. Cu privire la evenimentele regretabile din Turcia puterile lucră în armonie spre restabilirea ordinii.

Turcia.

Sultanul nu cedă la recercarea puterilor de a concede, să mai între în Bosfor încă câte o nae staționară a puterilor străine. Pe cum se anunță din London, reprezentanții din Constantinopol ai puterilor au decis, ca în cas de lipsă să pretindă în formă de ultimă concederea intrării năilor în Bosfor. Sultanul scie, că armonia între puteri cu privire la demersuri este numai aparentă, și pentru aceea nu se teme de ultimă. Ca totuși să nu dea ansă la intervențiunea înarmată a puterilor străine, guvernul turcesc neintrerupt chemă trupele sub arme, le ajustăză, pe cât îi permit mijlocele, și le trimite în ținuturile turburate.

Corespondințe.

Maramurș Novembře 1895.

Clarissime Domnule Redactor!

Cu interesare cetesc articuli aievea de mare însemnătate despre „Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardél“.

În aceia ici colé se face amintire și despre Maramurș. Astfel despre episcopia română din Maramurș și despre mănăstirile de pe aicia.

Despre aceste și eu am scris mai pe larg în disertațiunea mea „despre episcopii și vicarii români din Maramurș“. Unele din acea disertațiune ar fi avut loc și în articuli mai sus amintii.

Cu această ocaziune ȳertați-mă, să fac observările mele la cele espuse în Nr. 47 al „Unirii“ și anume la espresiunea: „În Maramurș și Bucovina Români de acela-și rit și instituțiuni cu Rutenii, totuși se rutenisăză.“

Aceste față de poporul român din Maramurș nu sînt basate, ceea ce mă voiî nisui a adeveri cu următoarele:

În Maramurș sînt la 120.000 de Ruteni, la 20.000 de Magiari, la 20.000 de Evrei și la 70.000 de Români, adică față cu 150—160 de mii de alte naționalități Români sînt în minoritate. Și totuși după observările mele Români necum să se ruteniseze, ci din contră mulți dintre Ruteni se fac și rămân Români.

Am esperiat adică, cumcă lucrătorii și servitorii ruteni, cari se aședă pe la Români, (Români nu prea merg de servitorii la Ruteni,) în 2—3 ani uftă limba rusescă și se fac Români, se căsătoresc cu fete de Români și devin cei mai credincioși fii ai bisericii române.

Sigetul, capitala comitatului, este înconjurat de cinci comune române, anume Vadul, Iapa, Saraseu, Sat-Slatina și Biserica Albă, și în aceste comune poporenii au rămas Români, și Rutenii, cari s'au aședat în acele, au devenit Români.

Acesta își are basa sa din trecut.

În Maramurș elementul român, deși era în minoritate, a fost cel domnitor. Dintre Români (fiind nobili) s'au ales direghetorii comitatensii (și și adî față cu alte comitate noi avem cei mai mulți direghetorii români). Pentru Români din Maramurș s'a înfiuțat sub Maria Teresia vicariatul român. Români au

avut episcopie în Maramurș și episcopi din numărul lor, a căror consăngenă trăesc și ađi. Astfel elementul român fiind domnitor, Rutenii s'au plecat înaintea Romănilor, și mulți Ruteni s'au romanizat. Avem cu ridicata număr de origine rutenă, cum sînt Bodorciuc, Ivanciuc, Bilaseu și altele, cari sînt Romăni, și a căror moși au fost Ruteni.

Romăni ca nobili nu s'au mestecat cu Rutenii, ași pute dice, că i-au despiciat, și chiar și ađi Romăni grăesc în batjocură despre Ruteni.

Nu neg, cumcă vicarii de origine ruteni din Siget au influențat, că unele familii s'au rutenizat; acēsta a fost programa episcopilor din Muncaciū. Nu neg, cumcă în comunele situate în apropierea comunelor rutene se întimplă, că Romănele se mărită după Ruteni, dar cum am esperiat, dînsele nu uită limba română și învață și pe pruncii lor limba română. Dar din contră, cum am arătat mai sus, Rutenii, cari vin în comunele române, se fac cu totul Romăni.

Avem în Maramurș 50 de comune române, cari sînt aședate lângă olaltă, și chiar situațiunea acēsta a împedecat și împedecă rutenizarea elementului român și a efeptuit, ca poporul român de aici să rămână pe veci român.

Apoi și limba română este foarte curată la poporul nostru și nu e plină, ca în alte părți, cu cuvinte străine. Aici am auzit deja în 1870 cuvintele cele mai originale romănesci, cum sînt „natura“, „genciū rēu“ (mala gens) și altele, cari nu se folosesc în alte părți.

Cu dismembrarea parochiilor române din Satumare, Ugocia și Maramurș de către diecesa rutenă a Maramurșului întimplată în 1850 și cu adneșarea lor către diecesa Gherlei Romăni din Maramurș au perdit două parochii, adecă cea din Siget și cea din Cosciui (Rónaszék). Poporul român din Siget decăt să rămână sub iurisdicțiunea rutenă, a fost mai gata a se face neunit, numai să albă parochie română. Mulțămită zeloșilor episcopi dela Gherla și deosebit Escelenței Sale Preas. D. Episcop Mihail Pavel, în acele timpuri vicariū al Maramurșului, poporeni romăni din Siget s'au scos de sub iurisdicțiunea rutenă, și în Siget s'a înființat o parochie română, care deja are biserică frumoșă, casă parochială și cantorală și în scurt timp va avé și o dotațiune corăspundătoare. Pentru înființarea parochiei române din Siget și pentru ridicarea bisericii române de acolo poporul român din Maramurș a jertfit decăt de mil de floreni. Unele ca aceste nu se fac decăt de un popor consciū de originea sa, de un popor, care nu vre a se desnaționalisa.

Apoi până ce Rutenii în trecut abia au avut aici colé școli în satele lor, Romăni deja și înainte de 1848 au susținut școli confesionale, și și astăzi susțin 50 de școli confesionale române, cari sînt foarte bune și bine dotate. Poporul din Maramurș a oferit din vitele regalelor suma de 140.000 fl. pentru știnerea școlilor sale confesionale, și chiar în comunele, în cari sînt școli de stat recetate mai înadins de Evrei), susțin școli confesionale bine dotate. La noi nu sînt în comune; s'a probat a se face atari școli, dar poporul a resistat: ei tôte școlile sînt confesionale, și încă unele din mai bune din diecesă. Poporul român

din Maramurș a fost cel dintăi, care a ridicat plățile docentale la 300 fl.

Este drept, că am perdat parochia din Cosciui (Rónaszék), unde la conscripția din 1895 Romăni s'au aflat în minoritate; Romăni din acea parochie rutenă sciu romănesc și acuma, înse cu timpul pe acei poporeni îi vom perde, cum s'au perdat în vécurile trecute câteva comune, unde elementul român a fost în minoritate, și unde episcopii de la Muncaciū au trimis preoți ruteni.

Înse astăzi poporul român din Maramurș nu se rutenizează, ceea ce cred, că am documentat în destul cu cele mai sus scrise.

Dacă cineva, care nu cunoșce jurstările, va ceti cele espuse în nrul 47, al „Unirii“, va cugeta, cumcă noi Romăni din Maramurș deja de jumătate sîntem Ruteni, deși, cum am arătat, abia ici colé câte un Român se rutenizează. Nu, poporul român de aici nu se rutenizează, a fost și va rămăne român.

Drept aceea vė rog, să dați loc în „Unirea“ acestora, și în continuarea articulelor despre Instituțiunile calvinesci să binevoiti a lua notiță despre aceste și a nu ne face Ruteni atunci, când chiar și statisticele țerii sînt silite a constata, cumcă în deceniul din urmă elementul român din Maramurș a sporit în gradul cel mai mare.

Într'altel primii șcl.

Tit Bud

Vicariul Maramurșului.

Autorul studiului citat va da lămuririle de lipsă în numărul viitorii.

Red.

Colecta pentru gimnasiul din Blaș.

Suma din nrul 45	fl. 23360.79
George Barđoși din Băița a testat	fl. 100.—
Demetriū Deac din Calvaser a colectat dela:	
Nicolau Racota medic fl.	5.—
Ioan Dordea	1.—
Török, notar	1.—
Ioan Dordea	—50
Ioan Vlad	—50
Gligor Surdu	—10
Ioan Porea	—10
Dem. Deac adm. par.	1.— fl. 9.20
Suma fl.	23469.99

Noutăți.

Căsătoria civilă și vesmintele de nuntă.

Mai mulți conducători de matricule, cuprinși de un ultrazel ori pôte de dorința de a se recomanda, au poștit dela căsătorinđi și dela martori, ca să se prezenteze înaintea lor în vesmintele de nuntă la închierea căsătoriei civile. În urma deselor tânguirii ministrul de interne stimpără ultrazelul matriculanților prin o nouă ordinațiune, în care provocându-se la §. 67 al instrucțiunii ministeriale din 29 Iun. 1895 dice, că oficialul civil are să pretindă dela părțile contrahente și dela martori, ca să se prezenteze în vesmintele oneste corăspundătoare momentosității actului și relațiunilor, în cari sînt ei, dar este oprit oficialilor civili a trece preste acēstă pretenșiune. Anume este oprit a face cooperarea la închierea căsătoriei atrnătoare dela aceea, ca mirésa să pörte și cunună de mirésă, ori ca vre unul din căsătorinđi ori din însoțitorii lor să folosescă însemne ținătoare de căsătoria bisericescă, și preste însemne să îndeplinescă vre o acțiune simbolică, ori de ce fel ar fi ea. Mai de parte este oprit a pretinde dela căsătorinđi, să se prezenteze cu mai mulți de doi martori prevăduți în §. 39. Art. I. XXXI din 1894, ori să aducă cu sine și nuntași.

Preotul Lepsényi i-s'au făcut ovațiuni din incidentul, că în 2 a c. a fost eliberat din carcerul de stat dela Seghedin, unde a suferit 6 luni pentru un articol, în care juriul din Pesta a descoperit crima de lesa maiestate. La gara din Pesta l-au așteptat preste 3000 de persoane spre a-i face ovațiuni, poliția înse a luat tôte măsurile spre a împedeca poporul dela acēsta. Mai târđiu poporul s'a adunat înaintea otelului „Széchenyi“, de unde a fost împrăștiat cu forța. Ore stînge-vor organele polițiale și sentimentele poporului pentru Lepsényi? Noi nu credem.

Monument unui Iesuit. Orașul american Chicago, care numără la 1,200.000 de locuitori, este fundat de părintele Iesuit Marquette de origine din Franța. El pe la 1763 predicănd în Canada a recunoscut marea importanță a văii fluviului Mississippi și a fost cel dintăi, care a pus fundamentul acestui oraș înfloritor. Din recunoștință cetățenii îi ridică acum monument.

Femei antisemite. Marți mai multe mii de femei s'au adunat la o întrunire în Prater. Disolvănd poliția întrunirea, femeile au aranjat o imponentă demonstrațiune pentru Lueger și în contra Jidovilor.

Contele Taaffe a repausat în 29 Nov. la dominiul său din Ellischau din Boemia. Defunctul s'a născut la 1833 în Viena. A fost debil de construcție, dară foarte talentat. Pentru aceea încă de tiner a jucat rolă mare în viața publică a Austriei. În 1863 a fost pus în fruntea provinciei Salzburg, apoi în Austria de sus. În 1867 a fost chemat în cabinetul Beust ca ministru de interne. În cabinetul Auersperg a avut portofoliul de ministru al miliției teritoriale, éra după retragerea lui Auersperg a ajuns ministru președinte. În ministeriul Potocki i-s'a încredințat portofoliul internelor. Dela 1890 s'a retras din lupta parlamentară până în 1879, când a fost chemat de ministru de interne, și curēnd după aceea a ajuns ministru președinte, în care calitate a condus afacerile statului cu tact și înțelepciune până în 1893. Principiul lui a fost, să se recunoșcă drepturile autonome ale provinciilor, să se respecte drepturile singuraticelor naționalități și să se promoveze binele poporului pe tôte terenele. Nobleța inimii și onestitatea caracterului i-au recunoscut-o și adversarii lui politici.

Emigrare spre Siberia. De câteva luni se observă în ținuturile locuite de Poloni o emigrare formală și de bună voe spre Siberia. În popor s'a lăit vestea, că s'ar fi descoperit în Siberia aur în mase mari, și lipsesc brațele de lipsă pentru scóterea lui. Pofta de avere îi împinge pe ómeni spre acea țară, carea până acum o amintiau numai cu fior. Ce e mai trist, vestea aurului e nefundată.

Alexandru Odobescu profesor universitar în Bucuresci, s'a sinucis Joi în 21 Nov. luând 3 grame de morfină. Înmormintarea s'a întimplat în 24 Nov. Odobescu a fost profesor de archeologie la universitatea din Bucuresci. Prin studiile sale archeologice nu ocupa numai locul prim între arhiologii romăni, ci se bucura de renume și în străinătate. Pentru spiritul său poetic și pentru stilul său ușor și plin de farmec profesorul Odobescu se numără între scriitorii nostri clasici. El s'a născut în Bucuresci la 1831. Cu privire la cauza sinuciderii circulază diferite versiuni. Probabil, că melancolia l-a împins la pașul desperat, ce l-a făcut. Spre a suporta cu resignațiune suferințele, numai religiunea creștină ne dă tărnie morală de ajuns, în România înse — din nefericire — cultura religio-morală stă pe un grad foarte inferior.

Tirgul de rimători din Steinbruch, încetând epidemia, s'a deschis érași după o jumătate de an. Credem, că prin acēsta prețurile rimătorilor se vor urca.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Să trecem acum la a patra formă, în care viața unui popor se manifestează așa, cât ea să fie obiect vrednic pe sama istoriei. Forma acésta e cultivarea artelor.

Ce e arta? Artă e reprezentarea idealului, îmbrăcarea lui într'un învăliș, care să-i corăspundă. Dar dacă asta avem să o înțelegem sub artă, atunci creștinismul are meritul de a fi descoperit pe sama artei o lume de idealuri nespuse de mare. El i-a desvilit o bogăție și măreție de idei, o adăncime și căldură de sentimente, cari întrec ori ce închipuire a omului numai fresc.

Creștinismul a oferit ochilor spirituali al omului o împărăție de idei, ce întrece mintea și simțirea lui. Creștinismul a trecut pe dinaintea ochilor spiritului omenesc ideile cele vecinice, curate, sfinte și mărețe ale lui Dumnezeu întrupându-le în formele lui Christos și ale sfinților lui. Creștinismul a trecut pe dinaintea ochilor spiritului omenesc o lume internă mare, cu toate motivele acelea curate și puternice, cari mișcă și sguđue inima omenescă, începând dela sentimentul vinovăției și dela durerea pocăinței și până la iubirea și estasa sufletelor celor pline de dar. Creștinismul a făcut, ca preste totă disonanța și miseria vieții pămintesci a omului să strălucască idea jertfei și într'însa și printr'însa sperarea, răcumpărarea și împăcarea, și prin acestea a glorificat și a deificat totă durerea și suferința pămintescă. Creștinismul a inspirat naturii celei morțe și mute suflet și viață, cât natura acésta acum s'a făcut un sanctuar și grăescce cătră om într'o limbă cu adevărat dumnezească.

În urma acestora artă n'a putut, să nu se însoțescă creștinismului, și creștinismul a și îmbrățișat-o și a cultivat-o cu dragoste, și artă purtată pe brațele creștinismului a ajuns la triumfurile sale cele mai strălucite. Adevărul cel descoperit de Dumnezeu a revărsat adecă lumina sa preste toate și a glorificat tot, ce e frumos: el a glorificat frumseța ființelor trupesci, cari sînt frumoase numai pe sama spiritului și prin spirit, căci acesta află într'însele o asemănare a sa și o idee dumnezească; el a glorificat frumseța firii omenesci întregi în simetria ei cea binecumpenită, în contopirea acésta armonioasă a idealului și realului, a cugetului și formei, care contopire îndrăpță și conduce cugetarea omului la prototipul frumosului, la frumseța lui Dumnezeu. Asta a realizat-o și o realizează nefecetată creștinismul. Dór însu-și cultul bisericii e capo d'opera cea mai sublimă și mai deplinată a acestei lucrări, cu care creștinismul înalță pe om cătră frumseța lui Dumnezeu prin concentrarea a tot, ce e mai bun și mai sublim în creațiunile artei glorificate prin spiritul lui Christos. N'am găsit nicăiri elogiul mai frumos și mai imparțial al acestui cult dumnezeesc, ca elogiul, pe care un luteran l-a pus în rostul unui Anglez din secta puritanilor. În tragedia „Maria Stuart” a lui Schiller rostescce Mortimer astfel cătră nefecetată regină a Scoției:

„Eú ajunseseam la douăzeci de ani,
Crescusem în principii severe și supsesem
O ură fără margini contra papalității,
Când o nebiruită dorință mă împinse

Spre continent. Lăsați a puritanilor
Întunecose sale de predici îndărētu-mi
În patrie și grabnic trecuți prin Franța
Cătând cu nerăbdare ferbinte, să ajung
În țara italiană, atât de laudată.
Totmai eram pe timpul celei mari serbări
Bisericesci; pe drumuri se 'mbulđiau mulțime
De 'nchinători. Icóne și ruguri cu ghirlande
Erau împodobite. Părea, că omenirea
Era 'n peregrinare, mergend spre 'mpărăția
Cerescă, și eú însu-mi, răpiti ca d'un șuvoiú,
Mă dusei cu grămada închinătorilor
La Roma. — O, atunci, regină, ce-am simțit, —
— când m'am găsit de-odata

În lumea farmecată a artelor senine!
Eú nu simțisem încă puterea artelor:
Biserica, în care am fost crescut, uredce
Ori ce pôte să placă la simțurile noastre.
Ea nu rabdă icóne și se închină numai
La imaterialul cuvint. Ce desfătare
Avui, când am intrat pe urmă în biserică,
Unde se auđia o musică divină,
Unde figurile ceresci sînt zugrăvite
Pe ziduri și pe bolți cu mare bogăție,
Unde tot, ce-l mai nalt, mai mare, părea viu
Uimiților mei ochi; când am vedut chiar Sfinții
Măntuitorului, pe Maica Domnului, —
Apoi sfința Treime viind din ceriú, Schimbarea
La față, — când pe urmă eú am vedut slujind
Pe Papa la altariú în strălucirea sa
Și binecuvintând popóarele în juru-l!
A! ce-s petrite scumpe
Și aurul, cu care regii cel pămintesci
Se 'mpodobesc? — El singur pe lume are numai
Divina maiestate! Ca și împărăția
Cerescă-i casa lui, — căci ce se vede-acolo,
Nu-l din acésta lume!”

Da, cele ce se ved acolo, nu sînt din
acésta lume. Și totuși ele toate sînt lucruri
de mâni omenesci.

Arhitectura creștină ne arată biserca
stilului roman cu construcțiunile ei cele îndrăznețe,
cari de-asupra altarului principal
întind cupola cea nespuse de solemnă, icóna
bolții ceresci, și ne deschid porticii sêi cel
înalti, maiestosi și serioși, în cari de pe păreți
ne întimpină în icóne și statue admirabile
întregă măreția ceriurilor. Dar spiritul
omenesc se silescce, să se avînte la deal, să
frângă cătușile cele mai de pe urmă ale firii
trupesci și să se facă într'un chip încă și
mai dasevărșit stăpân pe materie: din boltiturile
cele în forma crucii ale stilului roman
se desvóltă arcul ascuțit, compus din două
segmente de cerc; zidurile cele masive se
desfac într'o compoziție de corde și còste cu
umplătura ușoră, și așa se înalță cătră ceriú
biserica gotică, aședată cu arcurile sale ușor
și îndrăznețe pe mănunchiuri de stîlpi, ce se
silesc spre înălțime. Tot, ce e trupesc, aci
e străbătut de spirit și de viață, și toate țin-
tesc spre înălțime. Întregă opera acésta
formeză o simbolică sublimă, carea aședându-se
pe forma crucii grăescce ómenilor într'o
limbă puternică. Privirea omului trece dela
stîlp la stîlp, dela arc la arc, condusă tot
mai spre înălțime de liniile construcției uriașe,
ce trec una într'alta. E idea arhitectonică
a creștinismului: Sus să avem inimile!

Zidurile și ferestrele bisericii creștine
le împodobescce pictura. Într'însa artă creștină
și-a căștigat triumfurile sale cele mai mari.
Prin împărțirea luminii și colorilor și
prin aprofundarea și statorirea principiilor

corecte ale perspectivei a făcut ea cu puțin
descătușarea, vivificarea și spiritualizarea firii
trupesci și a produs puțința de a împărtașii
sensitivului o expresie spirituală și etică, și
spirarea cerescului și ângerescului. Privire
ne spune aci toate sentimentele acelea mar-
sfinte și sublime, pe cari le-au nutrit sufletele
omenesci: nevinovăția pruncescă, curajul
bărbătesc, seriositatea profetului și respiru
feciorei, toate le vedî aci revărsate pe fețele
cele mișcate ale icónel.

Mitul păgănesc îmbracă numai o idee
în formă sensibilă; creștinismul dimpotrivă
e mai mult decât o idee, el e faptă, întrată
în mod istoric în viața omenimii și chiar
formând istorie. De aceea creștinismul a
oferit artei în viața Domnului și a sfinților
lui material nesecat pentru forma cea mai
de frunte a picturii, pentru pictura religioasă-
istorică. Progresul tehnic al picturii a
produs puțința de a depune pe pânză ideile
și sentimentele cele noue cu totă adăncimea
și căldura lor. Mai ales pictorul i-a oferit
creștinismului o bogăție mare de idealuri noi:
toate cele ce pot să fie obiectul reprezentării
lui, — Dumnezeu, omul, natura. Acum sînt
consacrate toate condițiile omenesci, sînt con-
sacrate mai ales sêrăcia, condiția umilă,
durerea, mórtea. Cum ar mai pute, să se
asamene durerea lui Laocoon dinaintea Troiei
cu durerea lui Christos pe lemnul crucii?
Acela în desperarea luptei pentru viață îm-
brăncescce sub loviturile unei sorți reci și
nemilóse; acesta rabdă amărăciune încă și
mai mare, dar el nu se luptă pentru a-și
conserva viața, durerea lui e glorificată prin
jertfa unei iubiri nemărginite, și de-asupra
noptii celei întunecose a durerii și morții lui
răsare ziua împăcării și a păcii vecinice.
Niobe împetrită de durere nespuse, pentru
că a lovit-o răsbunarea unei deități, cum ar
mai pute să se asamene cu Maica Domnului
cea cuprinsă de durerea cea mai adăncă și
totuși plină totodată de resignarea cea mai
sfintă? Da, florile cele mai frumoase ale
picturii s'au deschis la razele sórelui Chris-
tos. Aci sentimentele omenesci cele mai
adănci și mai veritabile s'au contopit cu ideile
cele mai înalte ale religiunii. Pe căra-
rea frumosului conduce pictura creștină pe
ómeni la acela, care e cel mai frumos între
fiii ómenilor!

Pe când arhitectura a zidit pe sama
pietății creștine temple, și pictura le-a îm-
podobit cu figurile sale cele sublime, pe a-
tunci din musica sacră se varsă prin locașu-
rile acestea valuri puternice de tonuri pêt-
rundend, mișcand, sguđuind și însufletind.
Arhitectura și pictura cea sacră pogórá ce-
riul pe pămînt, érá musica cea sacră înalță
cele pămintesci spre ceriú. Ceea ce e aprópe
fără materie, ceea ce e aprópe numai
spiritual, aceea servece de cuprins acestei
musici. Musica încă a ajuns, să fie o
parte constitutivă a aceluí cult, în care are
să se exprime întregă nemărginirea și firea
necuprinsă a divinului. O lume de sentimen-
te se cuprindea ascunsă în melodiile acelea
scurte, pe cari le-a adunat Papa Gregoriú,
și din ascundétoarea acésta aú scos apoi Pá-
lestrina și urinașii lui lumea aceea la ivé-
l. Cel ce în viața sa a avut fericirea de a a-
sculta musica acésta dumnezească, cel ce a
avut fericirea de a auđi psalmul „Miserere

mei" și impropriile „Poporul meu" purtate pe aripile tonurilor lui Palestrina, acela a trebuit să simțescă și forța cea de odată zdrobitoare și înălțătoare a acestor tonuri, cea forță, carea nimicesce în peptul omului tot, ce e necurat și rău, și-l umple de lumină și pace și fericire. Cel ce a auzit melodiile acestea, acela a trebuit să se simțescă înălțat de concentrarea cea admirabilă a mării și severității, a blândeții și dulcetei, a simplității și sublimității și a intimității celei mai gingașe și mai dragălașe, pe care le respiră și le exprimă tonurile lui Palestrina. Omul la auzul lor nu poate să nu pricepă, cum a putut modestul maestru al acestor tonuri să dică une ori, că el numai a imitat pe ângeri, cari îi cântau melodiile acestea.

Întururinta înălțătoare și dătătoare de viață, ce a deprins-o creștinismul asupra poeziei, e destul de cunoscută. Ea se observă în modul cel mai nemijlocit în poezia lirică. O lume nouă de sentimente de cele mai curate, mai adânci, mai sfinte și mai răpitoare s'a pogorit de odată cu Christos pe pământ. Adorare, dor, durere, jale, toate acestea însoțite de delicie, iubire, gingășie și intimitate, ne grăesc din cântările bisericii creștine. Psalmii, acestea cap d'opere ale meditației adânci și sfinte asupra firii, snt cântări vecinice. Biserica le-a primit ca o moștenire din L. V. Până când va bate pe pământ o inimă omenescă, carea se dorește după Dumnezeuul său, carea din noapte, din păcat și din fire trecătoare se silește a se urca la lumină, la viață; până când durerea cea mai adâncă a sufletului va cerca după cuvinte de tânguire și ruga ascultată va cerca după cuvinte de mulțămire: până atunci psalmii vor fi cântările acelea, în cari își găsește expresiune avintarea religioasă a sufletului omenesc.

Dar pe când privirea credinciosului vede minunile grației dumnezeesci, pe când vede împărăția pămîntescă și cea cerescă a lumii supranaturale, adevăta biserica lui Christos și fericirea cerescă, pe atunci inoul revarsă în acorduri sublime preste el admirare, uimire și adorare. Și acum și cântarea lumescă isvorește vioiu și vesel din peptul lui, în care viețuiesce o personalitate, ce acum e liberă, nu e mai mult cuprinsă de cătușile unor forțe orbe ale naturii. E religia creștină, carea mestecă puternicului gingașul, stîmpără selbaticul și impetuosul, spiritualizează iubirea sexuală, alină melancolia, nobilizează bucuria, glorifică durerea.

În Fecióra Maica lui Dumnezeu s'a prezentat lumii creștine idealul femeii, carea a înălțat și a sfințit de tot minunat sexul său. În lumea creștină s'a oferit acum și femeii putința de a lua parte în viața spirituală a timpului și poporului ei, și în legatură cu acesta a câștigat inima femească nespuse de mult în privința bogăției și adâncimii sentimentelor. Prin potențarea valorii, ce o are iubirea, a câștigat și căsătoria creștină nespuse de mult în privința intimității, curățeniei și firii ideale. Femeea cea mai ideală a anticității clasice e Antigone, pe carea a glorificat-o poetul Sofocle. Ea din ascultare de legea cea vecinică a lui Joe și de porunca statului nu se teme de morțe. Dar cât de pitică ni-se pare ea, când grăesc despre căsătorie și familie, despre iubirea de soț și de prunc! „Nici odată," dice ea, „nici odată nu m'ași supune din porunca statului unei primejdii așa de mari pentru un prunc, pe

care l-am născut eu, ori pentru soțul meu, care altmintea ar trebui să péră. Dacă mi-ar muri bărbatul, mi-ași găsi altul, și chiar și un prunc mi-ași câștiga dela altul, după ce ași fi lipsită de soțul meu." Ce snt sentimentele acestea ale Antigonei în asemănare cu sentimentele soției și mamei creștine? Și ce e lira păgână în asemănare cu cea creștină?

Frumosă e Iliada lui Omer. În epoea acesta ni-se infățișează tot, ce a fost frumos în viața religioasă și civilă, publică și privată a Elinilor. Dar ce e Iliada în raport cu „La divina comedia"? Această epoea a lui Dante se poate asemăna bisericii s. Petru din Roma. Întocmai pe cum biserica acesta întrece cu dimensiunile sale cele cutezate și cu arta sa cea neîntrecută ori ce creațiune a arhitecturii, întocmai așa se înalță și opera lui Dante preste toate celealalte produse epice, ba putem dice preste tot, ce e poezie omenescă. „La divina comedia" se zidesce pe temeiul solid al teologiei s. Toma, e pătrunsă de teologia acesta și luminează cu razele acestei teologii. Ea îmbrățișează toate comorile ideale, pe cari le cuprinde lumea antică și lumea creștină, împărăția lumescă și împărăția lui Christos, știința și arta. Plăcerile ceriului și toate grozăveniile iadului, graiul lui Dumnezeu și graiul omenilor, cuvintele detunătoare ale judecăților lui Dumnezeu și cuvintele cele gingașe ale sufletelor celor dăruite cu grație, iubirea omenilor celor ajunși la gloria cerescă și urletele turbate ale celor osîndiți, toate acestea le auzi cetind opera lui Dante. Ea e intru adevăr poezia cea mai universală, pe carea a putut să o creeze vre odată vre un spirit omenesc, și el a putut să o creeze, pentru că l-a luminat creștinismul. Ea este epoea, pe carea a născut-o biserica creștină, și ea intru adevăr și este vrednică de mamă-sa.

Dar poezia culminează în dramă. Ghicitura esistenței omului pe pământ cercă drama să o desloge, și ghicitura acesta pe sama lumii păgâne a rămas nedeslegată. Preste capetele muritorilor pășește o forță întunecată, puternică, carea strivesce tot, ce e nobil și măreț în némul omenesc, și-si bate joc de toate planurile și silințele omenilor. Drama păgânilor mai departe de acest rezultat n'a putut să ajungă. Numai creștinismul ne-a desvilit momentositatea acestei vieți pămîntesci și a suferințelor ei. Drama sevărită pe cruce a deslegat cimilitura omului. Creștinismul chiar în sörtea întemeietorului său a reprezentat idea proprie a tragicului ca o consonanță admirabilă a dreptații vecinice și a iubirii îndurătoare, ca o conlucrare minunată a călăuzirii dumnezeesci și a libertății omenesci. Creștinismul ne depinge pe om ca destinat de Dumnezeu și destinându-se el pe sine însuși, și sörtea omului ne-o reprezintă ca activitate a lui Dumnezeu în viața omului și ca lucrare a omului în Dumnezeu. Ursita, acel tiran hid, înaintea căruia după convingerea păgânilor chiar și cel mai puternic și mai nobil dintre omeni încă trebuie să îmbrâncescă, ursita se deslăgă în creștinism ca o osindă, pe carea, deși nu-i place de ea, totuși însuși omul și-a ales-o.

Jalea din Vineria Patimilor și iubirea din Dumineca Pascilor, morțe plină de infamie și înviare plină de glorie; El, care cu morțea a călcat morțea, și la părere fu învins în lumea acesta a minciunii, a păcatului și a morții, dar în realitate a descoperit învingerea

unei împărății nouă, a împărăției adevărului, iubirii și grației, — prin acesta s'a deslegat cimilitura esistenței omenesci și s'a dat tragicului vieții pămîntesci deplina lui momentositate. Durerea prin creștinism nu s'a delaturat din viața omenescă, miseria existenței omenesci nu s'a tîncuit, ci dimpotrivă omenii călăuziți de credința creștină se adăncesc mai tare în durere și miserie și o simțesc mai cu adevărat. Inse durerea, miseria și morțea snt glorificate, dissonanțele din viața omenescă snt contopite într'o armonie frumoasă. Împăcarea aceea cu Dumnezeu, carea ne-a adus-o Isus și ne-o vestesce biserica lui, nu ne trece numai cu ajutorul frumsetei deplinite a formei dramatice lin pe dinaintea durerii, pe carea drama păgânilor nu scie să o aline, împăcarea acesta nu e numai estetică, ci e reală, perfectă, și pătrunde până la rădăcina cea mai adâncă a vieții omului și în schimb pentru durerile acestei vieți îi dăruiesce pacea vecinice. De aripile acestui spirit al creștinismului snt purtate dramele cele nemuritoare ale lui Calderon, ale poetului, care a preamărit în poeziile sale atât de minunat tainele religiunii noastre. De aripile acestui spirit snt purtate și dramele lui Shakespeare și ale lui Schiller. Elementul tragic la acești poeți nu ni-se infățișează în forma unei forțe întunecose și zdrobitoare, sörtea nu planază mai mult de-asupra omenilor, ci ea se nasce și se desvöltă în internul omului și e sigilarea faptelor lui celor bune ori rele. Chiar și umorul acela, care se exprimă în chip atât de minunat și original mai ales în dramele lui Shakespeare bătându-și joc de viața lumescă și de firea ei cea minciunată, chiar și umorul acesta isvorește din convingerea adâncă despre firea trecătoare a lucrurilor pămîntesci și despre prețul neperituriu al celor ceresci.

(Va urma.)

Mărgeaua Gialmarei.

Novelă de Laicus.

(Continuare.)

Dar frica dispăru îndată. Figura era Roxana. Ea dăduse Nubianilor o porțiune mărișoră de hașiș, așa cât toți paznicii adormiră. Pe cel ce era pus aci la intrarea în oasă, adormit îl legă strins de palm, și pentru ca în cas, când se va trezi, să nu facă sgomot, ea ținea în mână un pumnal spre a l-i implânta în pept la cea dintâi mișcare.

„Cum ai ajuns aci?" o întrebă Misram. „Și unde e Blanca?" adause Jocerau. „De ce n'a venit și ea? Am fi terminat așa de ușor!"

„Mie mi-a fost ușor, să ajung aci, coliba mea e în apropiere, și cine mai are ceva grije de o sclavă umilită? Locuința „mărgelui" e aproape de cortul șecului, și o păzesc patru Nubiani cu sabiile trase."

„Plăcă dar înaintea noastră!" dise Sven. „Vrem, să isprăvim iute cu Nubianii."

Roxana merse înainte. Prietini nostri fi urmași unui după celalalt, cu sabia într'o mână și cu revolvorul în cealaltă. De odată ajunseră la un lămăș. O rază de lună cădu pe armele lui Sven și făcu, ca acele să strălucescă. Se auzi repede un strigăt de alarmă, după care Roxana dispăru repede în tufiș. Nu mult după aceea o pușcă pocni, și ceva greu cădu la pământ.

Nu mai era vorbă de aceea, ca prietini nostri să rămână neobservați. Ei ple-

cară înainte spre un grup de corturi elegante, de unde licuria o lumină. Era haremul șefului.

„Vive la France!” strigă Jocerau cuprins de foc francez și loviud în cel dintâi Nubian, pe care-l întâlni în cale.

De pretutindenea viniaș paznicii cu sabiile în mână, ér din un cort ieși șeful, îmbrăcat numai într'o tunică, în mână cu un pistol lung și cu un iatagan. Cât ce sosi, se svîrli în mijlocul luptătorilor.

Într'acestea Sven doborî pe un Nubian, care i-se puse în cale, făcu doi pași până la cort și ajuns acolo îl spintecă îndată cu sabia. El găsi pe Blanca gata de fugă. Îi deschise cu sabia ușa improvisată și porni cu ea departe dela câmpul de luptă.

„Grăbesce spre tușurile acelea!” îi dișe el. „Acolo probabil vei afla și pe fata Arabului. Caii pot să sosescă în tot momentul. Eă mă întorc, să mai isprăvesc câte ceva.”

Blanca, cunoscută bine cu drumurile din oasă, ajunse în pace la locul designat de Sven.

Lupta se încinse în tótă forma. La început se părea, că prietiniî nostri vor puté ușor să isprăvescă cu Omar, dar în scurt, după ce sclaviî șefului apăreău de pretutindenea, lupta luă un caracter serios. Pușcăturile erau rare, căci lupta se purta mai mult cu sabia și braț la braț. Jocerau căpétase deja o plesnătură preste cap; mâna cea dréptă a lui Eugen era rănită, și el se bătea cu stînga. Unii din chasseurii erau deja cu totul incapabili de luptă și se trăgeău spre locul, unde rămaseră caii. Singur numai Sven era încă întreg, deși era totdeauna în frunte și lovia fără cruțare în dréptă și în stînga însușând gróză în jur de sine. Pe Arab nu-l mai vèduse nimeni, de când se începuse lupta de aproape. Se aușia din când în când pocnind din tuș o pușcă, și se vedeău Negrii cădënd mereu. Preste tot aceștia din urmă stăteaü miserabil de rău. Nicî unul din ei nu era, care să n'albă rane. Chiar și șeful era rănit în mai multe părți.

De odată se aușia un tropot de cai. Sgomotul acesta produse o mare confușione între șirurile Negrilor, și când ultimii doi chasseurii apăreră călări în mijlocul luptei, aceia o tuliră la fugă. Era periculos a-i urmări mai departe prin tușe, dar nicî nu-i

trecea niménuî prin minte, să o facă acesta, și așa Negrii puteră să-și urmeze calea neurmăriți. Astfel mai rămase șeful singur, dar în scurt, când voi și el, să facă o întorsătură, se aușia o pocnătură, și Omar cădu la pămînt.

„Pentru Roxana!” strigă Arabul ieșind din tuș și dispărënd apoi éráși.

Și astfel lupta se termină. Celealalte slave ale lui Omar se refugiaseră se vede dela începutul luptei într'altă parte a oasei, unde erau colibele Negrilor, căci nu se vèdu pe aci nici una.

În scurt după acesta se duseră cu toții de pe câmpul de luptă. Jocerau cu ai săi porni în spre locul, unde scia, că-î așteptă caii. Aci afară și pe celalalți chasseurii răniți mai greü, pe cari Blanca și Roxana îi legară și îngrijră după putință.

Se suiră apoi cu toții pe cai și porniră mai departe. Observară inse în curënd, că Arabul lipsesce. Sven și sergentul chasseurilor hotărîră repede, să mèrgă înapoi și să-l cerce, nu făcără inse multă cale, și-î și întâlniră. El avuse curajul, să mèrgă și să lea calul șefului.

Misram își luă fata pe calul său, ér Blanca se sui pe calul adus pentru Arab, și apoi încălecând și celalalți porniră mai departe.

În curënd inse observară, că unul dintre chasseurii, care a fost rănit fórte tare, nu putea să se țină de ei și nici măcar în șea nu mai putea sta. Din această causă sergentul rămase cu el mai în urmă, și mergeau mai încet. (Va urma).

Bibliografie.

— A apărut —

Călindariul „Unirii” pe anul 1896

în frunte cu portretul Î. P. S. Domnului Mitropolit și avënd următorii cuprins:

Partea calendaristică: Regentul anului, Date calendaristice, cele patru anotimpuri, starea climatică, sèrbători și zile schimbătore, Posturile, cele 12 luni.

Geneologia casei domnitore. Provincia mitropolitană gr. cat. de Alba İulia și Făgăraș, cu înșirarea membrilor capitulari, asessorilor consistoriali, oficialilor archidieceșani, a tribunalelor matrimoniale, esactoratul, administratorii fondurilor, profesorii dela tóte institutele de învățămînt, a superiorilor dela Se-

minare și Internate, apoi a tuturor preoșilor din Archidieceșă după protopopiate cu indicarea comunei (romănesce și unguresce și cu arătarea postei), în care sînt dispuși, a protopopilor, diecesele sufragane, împreună cu însemnarea locuinței lor (de asemenea romănesce și unguresce și cu posta ultimă). La finea fie cărei diecese apoi e însemnat și numărul credincioșilor după ultimele schematisme.

Partea literară cuprinde: Schița biografică a Î. P. S. Sale Dr V. Mihályi. — Imnul cântat la întronisarea Mitropolitului. — Despre băncile Raiffeisen. — „Doină”, o frumoșă poesie de poetul ardelean George Coșbuc. — Nôuiele legi bisericesti, cuprindeud inviațiuni practice atât de lipsă preoșilor nostri spre a scî, ce poziție să lea față de legile cele nôue. — Apoi diverse anecdote și sfaturi.

La urmă se dau informațiuni scurte referitóre la postă, telegraf și telefon. Urméză scala timbrelor și consemnarea tirgurilor, făcută după datele oficióse.

Se află de vindare la **Tipografia seminarială** din Blăș și costă **30 cr.**

Editor și redactor răspunđător:

Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 4579—1895.

(37) 1—3

Concurs.

Spre ocuparea dotațiunii anuale din *fundatiunea Filipiană* de 32 fl. 55 cr. v. a., care a devenit vacantă prin mórtea protopopului Buzei Ioan Filipan, se deschide concurs până la 31/19 Decembre 1895.

Concurenții au să documenteze: 1. că se țin de clerul român greco-catolic; 2. că sunt consăngenii cu fundatorul de pie memorie Basiliu Filipan cândva Preposit capitular în Blăș.

Blăș din ședința consistorială ținută în 26 Novembre 1895.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Mitropolit de
Alba-İulia și Făgăraș.

Spre binevoitóre atențiune.

Susberisul aduc la cunoștința On. Public din loc și jur, că mi-am deschis un

atelier de orologerie

în piață (casa dnei Ciato). Primesc tot felul de orológe pe cum și mașini de cusut spre reparare pe lângă prețurile cele mai moderate.

Pentru tóte lucrurile ieșite din atelierul meu dau **garanță de un an.**

Rugându-mé pentru spriginul On. Public semnez

Blăș în Decembre 1895.

cu distincșă stimă
M. J. Dressand
orologer.

(38) 1—3

Cu deosèbită stimă cutezú a încunoscința pre **Veneratulú Clerú greco-catolicú**, că precum și până acum iaü asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorú, în ce privesce lucrulú de mésarú și de sculptorú, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelorú obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescú cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au căștigatú recunóscere deosèbită, și tóte mé îndreptățescú la sperarea, că Veneratulú Clerú mé va împărtași ocașionalmente de prețuita-î încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritú renumele celú bunu, care mi-l'am căștigatu până acum.

Prin tarifulú de zone dispărëndú depártările, prin această capacitatea de concurința mi-s'a mărítú.

Rugându-mé pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariú 1892

cu deosèbită stimă

Carolú Müller,

auritorú și fabric. de recuis. bisericesti.

(7) 42—?